

Motion till riksdagen 2021/22:618

av Jonas Andersson i Skellefteå (SD)

Integritetsaspekter rörande förstörande av patientjournal

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda integritetsaspekterna vid avslag på begäran om förstörande av patientjournal och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Journalförstöring är möjlighet till radering av uppgifter i en journal, ett förfarande som en enskild person kan ansöka om i det fall man anser att behov föreligger. Sedan 2013 är det Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) som fattar beslut i sådan ärenden, då man övertog uppgiften från Socialstyrelsen.

Man kan anta att personer som vill radera uppgifter ur sin journal med största sannolikhet gör detta av integritetsskäl. Man vill helt enkelt inte att myndigheter ska ha tillgång till personliga uppgifter som man själv upplever vara av känslig karaktär.

När en ansökan om journalförstöring görs idag till Ivo, så gäller följande enligt rapport RUT 2021:516 (bilaga 1):

För det fall IVO fattar beslut om att en patientjournal helt eller delvis ska förstöras, så innebär detta att utöver originalhandlingarna ska även kopior och avskrifter m.m. förstöras oavsett var dessa förvaras. Rent praktiskt så skickar IVO i dessa fall beslutet om journalförstöring till både vårdgivaren och sökanden. När vårdgivaren har verkställt beslutet får både IVO och sökanden en bekräftelse på att det är utfört. När IVO får vetskap om att journalförstöringen är utförd förstör även IVO sina kopior. Därefter finns uppgifterna inte kvar. Om ansökan om journalförstöring i stället avslås, finns inget rättsligt stöd för myndigheten enligt patientdatalagen att förstöra eller ta bort uppgifter i de handlingar som inkommit i ärendet.”

I regel gäller att handlingar som förvaras på en myndighet och är inkomna dit blir allmänna handlingar, och de ska vanligtvis arkiveras.

När det gäller ärenden där Ivo fattar beslut om att en journal helt skall förstöras, så raderas alla kopior hos såväl vårdgivare som hos Ivo. När det gäller ärenden där Ivo fattar beslut om att delar av en journal skall förstöras, verkar läget något mer oklart. Att de delar som ska förstöras även raderas hos Ivo verkar tydligt, däremot verkar det inte lika klart huruvida resten av journalen raderas eller om den anses som allmän handling och skall sparas.

Den största problematiken gäller dock gruppen ärenden där Ivo avslår ansökan om journalförstöring. Här finns då enligt myndigheten inget rättsligt stöd för att förstöra eller ta bort uppgifter i de handlingar som inkommit i ärendet, samtidigt som journalen anses som offentlig handling, vilket innebär att en kopia skall arkiveras även hos Ivo.

Detta innebär i praktiken att en enskild medborgare som ansöker om journalförstöring av upplevt känsliga uppgifter och får avslag på den ansökan, nu istället har hela sin journal hos två olika myndigheter istället för en. För den som är rädd om sin integritet och har ansökt hos Ivo om journalförstöring utifrån en vilja att radera uppgifter man själv anser känsliga, kan detta upplevas som en dubbel bestraffning.

I ett svar på en skriftlig fråga (2020/21:2959) skriver socialminister Lena Hallengren att det redan idag finns ett starkt skydd för integriteten då uppgifterna är skyddade av myndigheten och inte får lämnas ut. Detta kan dock kännas otillräckligt för personer som vill få sina uppgifter raderade.

Den enskilde medborgaren som är rädd om sin integritet bör inte ha något att förlora på att göra en ansökan om journalförstöring. I det fall journalförstöring inte medges så bör journalen enbart finnas kvar i original hos vårdgivaren, utan någon arkiverad kopia hos Ivo eller andra myndigheter.

Integritetsperspektivet bör beaktas, detta är något som regeringen skyndsamt bör utreda och åtgärda.

RUT 2021:516 Förstörande av patientjournal

Reglering av förstörande av patientjournal

Patientdatalagen (2008:355), som trädde i kraft den 1 juli 2008, innehåller bestämmelser om behandling av personuppgifter som främst avser enskilda patienter inom hälso- och sjukvården inklusive tandvården. Patientdatalagen reglerar vilka uppgifter som ska finnas i en patientjournal samt minimikrav på hur länge den ska bevaras. Lagen gäller för alla vårdgivare oavsett om verksamheten bedrivs i privat eller offentlig regi.

I lagens åttonde kapitel har bestämmelser som rör den enskildes rättigheter samlats. Journalförstörande är en möjlighet till radering av uppgifter i en journal som kan bli aktuellt i undantagsfall. Förstörande av patientjournal kan ske efter en ansökan av patienten eller någon annan som omnämns i en patientjournal. Förutsättningarna för detta framgår av 8 kap. 4 § patientdatalagen, se nedan.

Förstörande av patientjournal

8 kap. 4 §

På ansökan av patienten eller någon annan som omnämns i en patientjournal får Inspektionen för vård och omsorg besluta att journalen helt eller delvis ska förstöras. Förutsättningarna för detta är att

1. godtagbara skäl anförs för ansökan,
2. patientjournalen eller den del av den som ansökan avser uppenbarligen inte behövs för patientens vård, och
3. det från allmän synpunkt uppenbarligen inte finns skäl att bevara journalen. Innan ansökan slutligt prövas får den som ansvarar för en journalhandling som omfattas av ansökan ges tillfälle att yttra sig.

I bestämmelsen anges tre förutsättningar för att myndigheten ska fatta beslut om förstörande; det ska finnas godtagbara skäl för ansökan, patientjournalen eller den del av den som ansökan avser ska uppenbarligen inte behövas för patientens vård och att det från allmän synpunkt uppenbarligen inte finns skäl att bevara journalen. Det kan finnas allmänna skäl att bevara journalen exempelvis om uppgifterna ligger till grund för olika beslut och åtgärder hos myndigheter och domstolar.¹ Ett annat exempel är att uppgifterna behövs för forskning eller statistik.

Det är Inspektionen för vård och omsorg (IVO) som tar emot ansökningar om journalförstöring och fattar beslut i frågan. I regel gäller att handlingar som förvaras på en myndighet och är inkommen dit blir allmänna handlingar.² Sådana handlingar skickas inte tillbaka till den som sänt in dem, utan de ska vanligtvis arkiveras.

För det fall IVO fattar beslut om att en patientjournal helt eller delvis ska förstöras, så innebär detta att utöver originalhandlingarna ska även kopior och avskrifter m.m. förstöras oavsett var dessa förvaras.³ Rent praktiskt så skickar IVO i dessa fall beslutet om journalförstöring till både vårdgivaren och sökanden.⁴ När vårdgivaren har verkställt

¹ Se praxis RÅ 1989 ref. 125, RÅ 1995 not. 212.

² Se 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

³ Se Lönnheim, Patientdatalagen (2008:355) 8 kap. 4 §, Karnov 2021-01-01 (JUNO).

⁴ IVO, *Ansökan om journalförstöring*, artikel på webbplatsen se: <https://www.ivo.se/for-privatpersoner/ansokan-om-journalforstoring/#qa>

beslutet får både IVO och sökanden en bekräftelse på att det är utfört. När IVO får vetskap om att journalförstöringen är utförd förstör även IVO sina kopior. Därefter finns uppgifterna inte kvar. Om ansökan om journalförstöring i stället avslås, finns inget rättsligt stöd för myndigheten enligt patientdatalagen att förstöra eller ta bort uppgifter i de handlingar som inkommit i ärendet.

Bestämmelsen i 8 kap. 4 § patientdatalagen ändrades i samband med att IVO inrättades den 1 juni 2013 och tog över uppgiften att handlägga ansökningar om journalförstöring från Socialstyrelsen.⁵ Utredningstjänsten har inte kunnat få kännedom om hur handläggningen av dessa ansökningar såg ut under den tid då Socialstyrelsen var ansvarig. Det har dock inte gjorts några andra ändringar i den aktuella bestämmelsen sedan patientdatalagen infördes 2008.⁶ De förutsättningar för beslut om journalförstöring som anges i bestämmelsen har med andra ord inte ändrats.

Jonas Andersson i Skellefteå (SD)

⁵ SFS 2012:954, se prop. 2012/13:20.

⁶ Motsvarande bestämmelse fanns tidigare i 17 § patientjournalagen (1985:562).